

BALTSKÉ OBLÁZKY

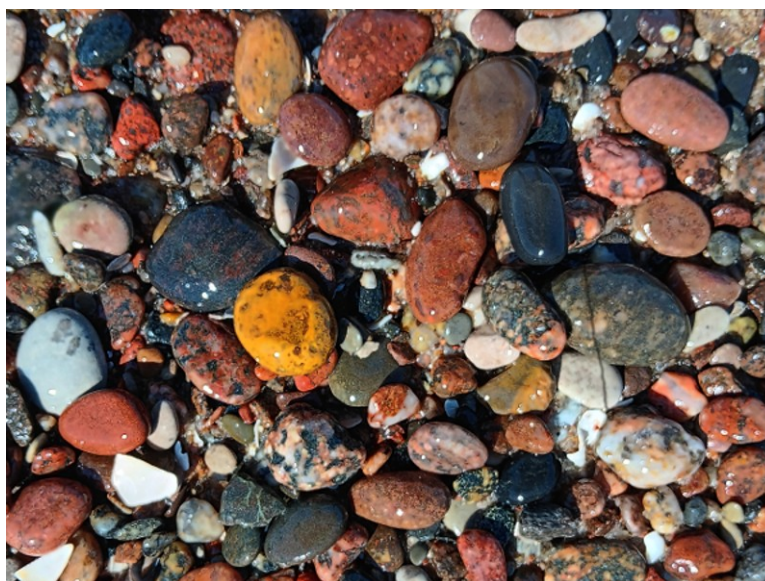
(O OBLÁZCÍCH NA ZÁPADNÍM POLSKÉM POBŘEŽÍ)

(Richard Jan Hons, září 2026)

K článku mě inspiroval nedávný výlet do Polska k baltskému pobřeží, nepříliš daleko od hranic s Německem. Balt je geologům známý hlavně jantary a pazourky. Tam, kde jsme byli jich ale moc není. Pazourek se hojně vyskytuje dál na západě, zejména na ostrově Rujána a v jejím širším okolí. Naopak za jantarem je třeba se vydat na východ. V Polsku například do okolí Gdaňsku. Ještě víc ho je v Krasnojarské oblasti Ruska, kde se také ve velkém těží.



Písečné pobřeží Baltu.



Pestrá směsice barevných oblázků na baltském pobřeží.

Západní polské pobřeží je písčné, s nádherným jemným pískem, jako stvořeným pro dětské hry. Když je voda klidná, vyplavuje moře na písek šterkové jazyky, jež jsou nádhernou geologickou expozicí - úplným přírodním muzeem. Tak pestrout paletu hornin na jednom místě najdeš málokde. Jinde u moře bývá šterk k uzoufání fádni. Výtečným příkladem je Chorvatsko, které má pobřeží dlouhé jako písničku, ale najdi tam jiný kamínek než vápencový! Tady to je jinak.

Když chceme vědět proč, musíme se vrátit v geologickém čase zpět do pleistocénu, do starších čtvrtohor. Tehdy se velká část Evropy dostala pod ledový příklop. Kontinentální ledovec postupoval ze severu ze Skandinávie hluboko na jih. Při svém největším vzepětí se dostal až k nám, do severních výběžků Čech a do Slezska. Přinesl s sebou spoustu nejruznějších severských hornin, pěkně promíchaných do pestré směsi. Tímto způsobem se dostaly i do Baltu. U pobřeží je moře pěkně opracovalo do dokonalých valounů a oblázků. Dnes si je můžeme prohlížet a kochat se jimi třeba zrovna v Polsku. Jenom nesmí být velké vlny. To jsou oblázkové jazyky z písku spláchnuté a za valouny bychom se museli potápnout alespoň kousek od břehu.

Nejlepší je, když se moře jen mírně rozlévá na pobřežní písek. Pak je oblázků vrchovatě, voda je lehce smáčí a ony přímo hýří barvami.



Severská vyvřelina s velkými oválnými vyrostlicemi sytě růžového živce.

Oblázky jsou tvořené horninami všech tří skupin. Z vyvřelin zaujmou hlavně červené žuly, i když nechybí ani šedé, podobné těm, jež tak dobře známe od nás. Je tu i pověstná severská žula rapakivi s červenavými živcovými vyrostlicemi oválného tvaru bez patrného krystalového omezení. Vznikala za specifických podmínek. Chladnutí taveniny nejspíš bylo v určité fázi přerušeno opětovným prohřátím nebo došlo ke snížení tlaku, čímž se ostré kontury živců natavením rozpily do oválných tvarů.

Hojné jsou i červené a oranžové ryolity s typickými křemennými a mnohdy i živcovými vyrostlicemi, které důstojně zastupují vyvřeliny sopečné.

K pestrým barvám se někdy přidává i zelená. Jejím nositelem je pravděpodobně přítomnost pyroxenu egirínu. Zelená často oživuje i výplně žilek, tedy vyhojených puklin. Ty někdy vykazují achátovou, jemně páskovanou stavbu.



Ohlazený rulový balvan.



Ohlazený migmatitový balvan s kontrastním páskováním.

Z přeměněných hornin zaujmou nejrůznější druhy červenavých, hnědavých, žlutavých i šedých rul a migmatitů. Těch, i dalších krystalických břidlic je tu opravdu hodně. Nechybí černé, bíle kropenaté amfibolity připomínající peří perličky a světlé granulity. Daleko méně je hadců, ale to je pochopitelné. Svými do zelena laděnými barevnými vzory však ihned upoutají pozornost.

Neméně pestrou škálu zde tvoří horniny usazené. Barevně rozmanité jsou zejména pískovce, jež někdy nabývají až charakter křemenců. Některé jsou sytě červené, buď rovnoměrně nebo jsou výrazně páskované. Některé pískovce obsahují fosilní skořápky mušlí. V případě, že je pískovec tmavošedý až černý a skořápky bílé, působí velice dekorativně. Nechybí ploché kousky břidlic, mnohdy písčité, bělavé valounky vápenců a okrově žlutých silicitů. I když není v těchto místech pobřeží ideální pro sbírání pazourku, občas se nějaký vyskytne. Vzhledem ke své houževnatosti bývá jen trochu zakulacený s rozpoznatelnými zbytky povrchové bělavé kůry.



Valoun červeného pískovce.

Zatímco v jemném písku je veliké množství zrníček křemene, je větších křemenných oblázků a valounů překvapivě málo. Jejich zastoupení vůbec nesnese srovnání s tím, kolik jich bývá ve štěrcích většiny našich řek.

